

Peilingen

Restauratie oude inundatiesluis bij Westdorpe

In 2008 startte de restauratie van de oude inundatiesluis Zwartenhoek bij Westdorpe (Gemeente Terneuzen). De gemetselde sluis is in 1789 gebouwd en had een dubbele functie. De sluis moest niet alleen binnenwater kunnen lozen, maar ook water kunnen inlaten. De achterliggende polder van Canisvliet-Binnen kon op deze wijze onder water worden gezet. De zeesluis heeft twee kokers, is aan weerszijden (fronten) afgedekt met arduinen stenen en heeft als wapen een leeuw (Staten-Generaal). De restauratie is een initiatief van de Stichting Vrienden Zwartenhoekse Zeesluis en wordt bekostigd door het Waterschap Zeeuws-Vlaanderen, de Provincie Zeeland, de Gemeente Terneuzen, Rijkswaterstaat e.a. Medio 2009 wordt het werk opgeleverd. De totale kosten belopen een half miljoen euro.

Twee tentoonstellingen in Bergen NH

In Bergen zijn deze zomer en herfst twee interessante exposities te zien. Het Museum Het Sterkenhuis beet op 28 april het spits af met de tentoonstelling 'Modderen & malen. De Berger- en Egmondermeer en hun randpolders'. Beide meren werden in de jaren 1563-1566 drooggelegd door Lamoraal van Egmond en Hendrik van Brederode, heer van Bergen. Gelukkig is er het nodige uit de historie van beide polders bewaard gebleven zoals een gegraveerde glazen hensbeker uit 1776. Frits David Zeiler schreef een zeer lezenswaardig begeleidend boekje bij de tentoonstelling, die loopt tot en met 25 oktober. Bovendien organiseert Museum Kranenburgh van 17 juli 2009 tot en met 17 januari 2010 een expositie van polderlandschappen door meesters uit de bekende 'Bergense School' als Leo Gestel en Dirk Filarski. Te zien zijn onder andere twee grote doeken van de molens in de droogmakerij de Schermer door Arnout Colnot. Deze schilderijen werden vervaardigd in opdracht van het polderbestuur nadat de Schermer in 1928 op elektrische bemaling was overgestapt en de ene na de andere molen viel onder de slopershamer. Zie voor adressen, openingstijden en entreegelden www.museumhetsterkenhuis.nl en www.museumkranenburgh.nl.

Zoden aan de dijk

In dit tijdschrift is al de nodige aandacht besteed aan de nationale historische watercanon. Die is sinds herfst 2008 op de site www.watercanon.nl te bekijken, maar verscheen in juni van dit jaar ook in boekvorm. Het 120 bladzijden tellende 'hardcover' boekje heet *Zoden aan de dijk. 25 peilingen naar Nederland als waterland*. De inleiding door Herman Pleij was als artikel afgedrukt in nummer 2 van 2008. *Zoden aan de dijk* is rijk en 'full colour' geïllustreerd en verkrijgbaar in de boekhandel, ISBN 978 90 351 3419 5, prijs € 25,-.

Afb. 1. De inundatie-
sluis bij Westdorpe tij-
dens de restauratie (foto
Nellie de Kraker).

Glinsterend Glas II

Op 2 juli werd met een klein symposium in het Gemeentemuseum Den Haag de tentoonstelling 'Glinsterend Glas II' geopend. Dit museum bezit een van de grootste collecties gegraveerde glazen van ons land en de tentoonstelling laat daaruit een ruime selectie zien. Waterschappen hebben een traditie hoog te houden als het om van een passende voorstelling voorziene gelegenheidsglazen en hensbekers gaat. Er worden daarvan enkele absolute topstukken getoond zoals de grote beker uit 1757 van de zogenaamde Maximiliaansheren die belast waren met het oppertoezicht over de Zuiderzeedijk bij Medemblik. Deze beker is voorzien van het volledige adres van de graveur Jacob Sang (ca. 1720-1786) uit Amsterdam. Nog fraaier wellicht is een bokaal door de Hagenaar David Wolff (1732-1798) waarop het hele bedrijf van de turfwinning in de Zuid-Hollandse plassen in beeld wordt gebracht. Dit glas is helaas beschadigd en trok daarom nooit de aandacht die het verdient. Van de hand van Wolff stamt ook een glaasje voorzien van het opschrift 'T RANDIE VAN 'T LANDIE'. Het is versierd met een afbeelding van de zeevering van het Hoogheemraadschap van Delfland tussen Ter Heijde en 's-Gravenzande met de heemraadschuur. De bij Waanders in Zwolle verschenen tentoonstellingscatalogus *Glinsterend glas. 1500 jaar Europese glaskunst* door J. Pijzel-Dommisse en T.M. Eliëns vormt een nieuw standaardwerk op het gebied van de glaskunst. Zie voor nadere gegevens www.gemeentemuseum.nl.

Water en wolken

Tijdens de St.-Elizabetsvloed van 1421 verdween de Grote Waard onder water. De oostelijke helft werd vanaf 1461 bedijkt, maar het westelijke gedeelte tussen Geertruidenberg en Dordrecht bleef een binnenzee. Door sedimentatie konden ook hier langzamerhand de nodige aanwassen weer in gebruik worden genomen. De eigendomsverhoudingen waren echter vaag en dit leidde tot de nodige problemen. Daarom stelde de landsheer een speciale onderzoekscommissie in, die in 1521-1523 het gebied bezocht. Valentine Wikaart, collectiebeheerder van het Biesboschmuseum, vond onlangs in het Nationaal Archief 200 door de commissie opgetekende verslagen van bewoners terug over het land- en watergebruik in het gebied. Ze legde haar ontdekking aan het Streekarchief Land van Heusden en Altena

voor. Het bleek om een onbekend handschrift te gaan dat een ongelofelijke schat aan informatie bevatte en een goede ontsluiting volop verdiende. Dit resulteerde in de op 6 juni verschenen studie 'Nijet dan water ende wolcken'. De onderzoekscommissie naar de aanwassen in de Verdrongen Waard (1521-1523). Het boek bevat een complete transcriptie van de verslagen van de commissie. In een serie artikelen worden die bovendien in context geplaatst. Het rijk geïllustreerde boek kan besteld worden bij Uitgeverij Zuidelijk Historisch Contact à € 39,50, zie www.uitgeverij-zhc.nl. Naar aanleiding van het verschijnen van dit boek wordt op vrijdag 16 oktober een symposium georganiseerd in het Biesboschmuseum te Werkendam. Zie voor meer informatie www.biesboschmuseum.nl of www.salha.nl.

Watersnoodmuseum uitgebreid

Op 23 april jongstleden opende minister-president Balkenende het vernieuwde en vergrote Watersnoodmuseum te Ouwkerk. Dat deed de premier door een blauwe banier te onthullen met daarop de missie van het museum 'herinneren-leren-voortkijken'. Hij was in gezelschap van zijn moeder die hem een grote liefde voor Zeeland had meegegeven. Een andere bijzondere gast was minister-president Han Seung-soo van Zuid Korea, die eerder aan premier Balkenende te kennen had gegeven bijzonder geïnteresseerd te zijn in de Ramp, de Deltawerken en de wijze waarop ons land zich op de toekomst voorbereidde. Het Watersnoodmuseum was oorspronkelijk gehuisvest in één enkel kolosaal Phoenix-caisson waarmee in november 1953 het gat in de dijk bij Ouwkerk werd gesloten. Nu zijn dat er vier, onderling verbonden met onder- en bovengrondse gangen. De caissons hebben ieder een eigen thema. In het eerste worden de feiten van de Ramp verteld, in het tweede staan de emoties en verhalen over de slachtoffers centraal, het derde geeft een impressie van de wederopbouw en in het vierde caisson gaat het om de toekomst van leven met water. De uitbreiding van het museum vergde een investering van zes miljoen Euro. Meer informatie: www.watersnoodmuseum.nl.